

Bestuurders over urgentie, motieven en verbinding

De blik
naar buiten

“We willen ons leerproces uit de school tillen”, zegt Roel Schilt, bestuursvoorzitter AOC Terra. Dat kan de regio zijn, maar ook veel verder weg. Wellantcollege en AOC Terra delen hun ervaringen met partnerships in deze editie. Beide bestuursvoorzitters praten over noodzaak (hoog), motieven (vele) en ook over de aanpak.

“De urgentie van internationalisering is hoog”, zegt Annemarie Moons, bestuursvoorzitter Wellantcollege. “Kijk maar om je heen: de Nederlandse agrosector produceert voor een groot deel voor de export, we zoeken nieuwe internationale markten en bedrijfsleven vraagt mensen die thuis zijn in een internationaal veld. Het kan niet zo zijn dat we onze studenten daar niet in meenemen.”

Het is niet nieuw, zo'n pleidooi. Al jaren wordt er gewezen op het belang van internationalisering, op de onverbiddelijke noodzaak zelfs. Blijkbaar blijft dat nodig. Moons: “De wereld is je arbeidsmarkt

straks. Studenten moeten dat ervaren, bijvoorbeeld op stage of als buitenlandse studenten hier komen. Bovendien neemt internationaal de vraag naar vakken toe. Wageningen weet iedereen wel te vinden, maar mensen die de vertaling naar de praktijk maken, zijn hard nodig.”

Aoc's moeten daarop reageren, leerlingen opleiden die iets weten van hoe de samenleving in binnen- en buitenland functioneert. “We vinden dan dat onze leerlingen onderweg moeten zijn.” Zo verwoordt Roel Schilt, bestuursvoorzitter AOC Terra, wat er op zijn school gebeurt. “We willen ons

‘Studenten moeten ervaren dat de wereld hun arbeidsmarkt is’

CvB-voorzitters Roel Schilt (AOC Terra) en Annemarie Moons (Wellantcollege)

leerproces uit de school tillen. Dat kan naar een gebiedscoöperatie zijn, zoals het Westerkwartier, of naar een internationaal consortium zoals Peat Valley.” Hij gebruikt liever het woord transregionaal dan internationaal. “We denken toch vooral aan landen in onze omgeving. Bijvoorbeeld Scandinavië, de Baltische landen, Engeland, Midden-Europa.”

Gezamenlijk

De praktijkgeden vallen weg, maar er is ander geld beschikbaar, zegt hij. “Fondsen waaruit we middelen voor onze innovatiecapaciteit kunnen binnenhalen. We moeten ook veel meer naar Brussel kijken. Daar zijn allerlei programma’s waar we met onze regionale opgaven op kunnen aansluiten, bijvoorbeeld voor techniek, agribusiness, sensortechnologie en *social inclusion* (sociale inclusie wil zeggen dat je zoveel mogelijk mensen meeneemt in de beweging die je als maatschappij maakt).”

Aoc’s moeten dit gezamenlijk doen. “Als individueel aoc lukt dat niet”, zegt Moons. “Als we kunnen participeren in tenders of in *calls* maakt het niet uit van welk aoc iemand komt. We willen daar in samenwerken, maar dat niet institutionaliseren. Een samenwerking in goed vertrouwen, want het belang – de positie van agrarisch Nederland in de wereld – is groter dan individuele instellingen kunnen realiseren.”

En zegt Schilt: “Als we partnerships kunnen aangaan, regionale en transregionale allianties, kunnen we veel beter beroep doen op de beschikbare fondsen. Bovendien leer je door deelname in tenders als school niet alleen hoe het er in onze groen-onderwijssector in het buitenland aan toe gaat, maar ook hoe dat je deelname in EU-projecten een succes kan laten worden. Misschien moet de schoolorganisatie daar beter op worden afgestemd. Hoe dan ook heeft samenwerking in regionale en transregionale netwerken niet alleen grote waarde voor leerlingen, maar ook voor docenten en stafleden.”

De topsectoren helpen volgens Moons om internationalisering richting te geven. Er is een keuzedeel internationaal werken in de agrarische sector in ontwikkeling (zie de nieuwspagina), en bij Tuinbouw en uitgangsmaterialen is een module ontwikkeld over hoe te ondernemen over de grenzen. Ze wijst ook op het *Borderless Network*, een plan van topsectoren, overheid en groene kennisin-

Het leerproces uit de school tillen. Dat kan in een internationaal consortium zoals Peat Valley of in een gebiedscoöperatie. Op de foto: leerlingen van AOC Terra leren in de gebiedscoöperatie het Westerkwartier

stellingen om het onderwijsaanbod te internationaliseren. Meer daarover in het interview met Michel Berkelmans van Agrokennis (EZ).

Ervaren

Het gaat om twee dingen in het onderwijs, denkt Moons: “Cultuurelementen – hoe gedraag je je in andere culturen – en de inzet van de vaardigheden die je hier op school hebt ontwikkeld in een internationale omgeving. Aanpassen aan die omgeving vraagt flexibiliteit. Het belangrijkste is misschien wel dat je leert daarvoor open te staan. Dat je je realiseert dat de wereld groter is dan je school en de directe omgeving. Ook al vind je dat misschien niets, dan heb je wel ervaren wat het betekent om in een andere cultuur te wonen en te werken. Tolerantie en begrip voor andere culturen kun je niet uit een boekje leren. Dat moet je echt ervaren. Het is ook goed om eens uit je *comfort zone* gehaald te worden en te moeten improviseren als blijkt dat het in het buitenland anders gaat dan thuis.”

Motieven zijn begrip voor hoe het functioneert in de samenleving, bevestigt Schilt, en begrip voor de medeburger. Dat gaat zeker niet alleen via stage in het buitenland. “Een deel van het curriculum zouden leerlingen buiten school moeten halen. Ze moeten onderdelen van hun schoolloopbaan kunnen volgen in het buitenland, bij partnerscholen, maar ook in de netwerken van die scholen. Of ze leren buitenschools in een stichting van waaruit ze in groepsverband opdrachten genereren.”

“We praten dan vooral over mbo-niveau 3 en 4”, zegt hij. “Op mbo-niveau 1 en 2 is het wat ingeto-

‘Over tien jaar zoeken we leeromgevingen nog veel vaker buiten school’

gener. Voor vmbo-leerlingen is het ontzettend belangrijk te beseffen dat Nederland niet op zichzelf staat, maar deel is van de wereld. En dat het daar soms heel anders is dan hier. Een doel daarvan is ook maatschappelijke oriëntatie.”

Verbinding

Verbinding is een belangrijke term, bevestigt Schilt. “In zo’n gebiedscoöperatie kun je bijvoorbeeld een verbinding aangaan. Het gaat er vaak om dat leerlingen met regionale partners oplossingen bedenken voor de vraag: hoe houd ik mijn leefomgeving leefbaar? De internationaliseringsbenadering maakt de regionale relatie vaak sterker omdat je in diverse EU-fondsen ook ondernemers, ngo’s en gemeenten kunt betrekken.”

Over hoe het onderwijs er over tien jaar uitziet, wil hij geen uitspraak doen. “Dat vraag je maar aan een profeet. Maar”, zegt hij, “ik denk dat we in ons onderwijs dan veel vaker leeromgevingen buiten de school zoeken. Dat is een ontwikkeling die nu nog in de kinderschoenen staat. Eigenlijk zijn we daarmee weer enigszins terug bij waar we 25 jaar geleden stonden, met de aoc-vorming. Voor die tijd functioneerde het OVO-drieluik nog, maar scholen werden weggehaald bij standsorganisaties, boeren keerden zich af en de aoc’s richtten zich op het interne proces. Er kwam meer afstand, en groen onderwijs raakte in isolement. Dat frustreerde vaak ook onze vakdocenten. Nu zie je een beweging de andere kant op. We gaan de goede dingen uit die tijd weer naar bovenhalen.” ■

WAAROM DIT THEMANUMMER?

AOC Terra en Wellantcollege hebben in samenwerking ervaringen opgedaan met internationale oriëntatie en samenwerking. Zowel binnen de eigen regio’s als tussen Europese regio’s. Voor beide onderwijsinstellingen horen die twee schaalniveaus, de regio en Europa, bij elkaar. In dit themanummer willen ze de stapsgewijze aanpak die ze op basis van hun ervaringen hebben uitgewerkt, met collega’s in groen onderwijs delen.

• Samenwerking markt en onderwijs

Thema’s zoals water, biobased economy, *healthy ageing* zijn *booming* in Europa. Het gevaar is dat in het onderwijs zoals dat nu is georganiseerd, deze nieuwe kennisdomeinen te weinig aandacht krijgen op aoc’s en innovatie onvoldoende plek heeft in scholen. Dan groeit de afstand tot de arbeidsmarkt. De schoolorganisatie zal moeten veranderen om die markt te kunnen bedienen. Ze moet interactieve verbindingen organiseren (binnen de groene sector, maar ook met andere sectoren), een agenda met bedrijven en overheden opzetten en afgestudeerden afleveren die over de grens kijken en voorbereid zijn op een leven lang leren.

• Systeeminnovatie in onderwijs en regio

Dit vraagt om een systeeminnovatie. De schoolorganisatie moet zich in de regio richten op samenwerking over sectorale grenzen heen. En onderwijsprogramma’s moeten daarop worden afgestemd.

• Kansen voor groen onderwijs

Onderwijsinstellingen moeten nieuwe ontwikkelingen en de manier van (samen)werken en innoveren inpassen in hun opleidingscurricula. Dat moet sneller dan gebruikelijk is: een aanpak waarbij een arbeidsmarktprognose na overleg tot aanpassing van het onderwijs

leidt. Het onderwijs moet een nieuwe werkwijze adopteren die een korte reactietijd heeft, een dynamische leeromgeving biedt waarin leerlingen tijdens hun opleiding hun eigen werk vorm geven en hen de juiste loopbaancompetenties oplevert. Dat vraagt samenwerking tussen onderwijs, bedrijven, (lokale) overheden en maatschappelijke organisaties.

• Moderne en internationaal georiënteerde leeromgeving

Om flexibele werknemers af te leveren, moeten onderwijsinstellingen hun positie in de regionale en internationale kenniseconomie versterken. Ze moeten daar deelnemen in samenwerkingsverbanden met bedrijven en overheden. Want van leerlingen die nu in opleiding zitten, wordt verwacht dat ze kunnen samenwerken met regionale en buitenlandse partners. Daarvoor zijn internationale, interculturele en sociale competenties nodig.

• Een nieuwe aanpak

Deze competenties komen nu nog onvoldoende aan bod. Daartoe is capaciteitsopbouw binnen de instelling nodig. Meer internationale oriëntatie van het groene onderwijs kan er bovendien voor zorgen dat de groene sector interessant en uitdagend is en blijft voor jongeren en ook voor huidige werknemers en ondernemers. De aanpak is *learning by doing*. Leren in, van en met de praktijk, in een netwerk van ondernemers, onderwijs, onderzoek en overheden.

• Meer informatie

Meer informatie over het gedachtegoed, de ambities en samenwerkingspartners in dit nationale demonstratieproject: www.demotrajectregioleren.nl.